

این بحثی بود که درباره فرع پنجم مطرح بود. چون امروز چهارشنبه است و شرح رساله الحقوق را داریم و فرصت هم کم است. ... ان شاء الله روز شنبه درس تعطیل است؛ یکشنبه هم تعطیل رسمی است. ان شاء الله روز دوشنبه درس خواهیم داشت. عرض شد یکی از مهم ترین مصادیق بدزبانی که امام سجاد(ع) اکرام زبان را از چنین صفت زشتی (بدزبانی) از حقوق این عضو برشمرد، عبارت است از بهتان و تهمت. به همین مناسبت گفتیم در طلیعه بحث از بهتان خوب است اشاره ای شود به داستان افک و ماجرای که در آیات ۱۱ تا ۱۹ سوره نور به آن اشاره شده است. در این آیات نکات بسیار مهمی بیان شده است.

نکات مهم آیات ۱۱ تا ۱۹ سوره نور

می فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ».

نکته اول: من عرض کردم که چه شد آن تهمت را به همسر پیامبر زدند و این آیات نازل شد. اینجا خداوند تبارک و تعالی می فرماید: مسلماً آن کسانی که آن بهتان و تهمت بزرگ را مطرح کردند، گروهی از شما بودند، از داخل خود شما این را مطرح کردند. مسلماً آنها نقشه ای داشتند و می خواستند توطئه کنند؛ یعنی یک گروه منسجمی بودند که گویا یک برنامه ای داشتند برای تضعیف رسول خدا(ص)؛ اما قرآن برای اینکه دلداری بدهد به مسلمانان، می فرماید گمان نکنید که این برای شما بد است، بلکه خیر شما در آن است. چطور؟ «لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ»، هر یک از آن افراد و از آن گروه، سهم خودشان را از این گناهی که مرتکب شدند، دارند و البته آن گروهی که سهم بیشتری داشتند، عذاب عظیمی بر آنهاست.

نکته دوم: می خواهد بفرماید آن گروه کآن دو دسته بودند؛ یک دسته سهمشان کمتر بوده و نقش فرعی داشتند ولی یک کسی نقش اصلی داشت. «وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ»، کسی که متولی بخش عظیمی از این گناه بود «لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ».

نقش آفرینی انسان در جریان تهمت به دیگران به دو نحو است که این آیه به آن اشاره می کند. یکی آن کسی که نقش اصلی را دارد و این تهمت را می سازد؛ بالاخره این تهمت و این خلاقی که درباره شخص گفته می شود از یک جا شروع می شود، او سهم اصلی را دارد. بقیه افراد که این را زبان به زبان منتشر می کنند، آنها هم در این ماجرا نقش دارند.

نکته سوم: «لَوْ لَأِذٍ سَمِعْتُمْوه ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ»، چرا آن وقتی که این تهمت و این نسبت خلاقی که به همسر رسول خدا دادند، این را شنیدید، مردان و زنان با ایمان به خویشتن و کسی که همچون خود آنها بود، چرا گمان خیر نبردید و نگفتند که این یک دروغ بزرگ و آشکار است؟ یعنی کآن یک نفر از خودتان درباره اش یک چنین مطلبی گفته، شما که شنیدید چرا نگفتید این تهمت است؟ چرا نگفتید این دروغ است و همراه شدید و پذیرفتید و دهان به دهان این را منتشر کردید. دارد علت اینکه آنها هم در این ماجرا گناهکار هستند را بیان می کند؛ می گوید هر کدام از شما سهمی در این مسأله داشته اید؛ البته یک نفر بوده که اصل این تهمت را ساخته و پرداخته است. ولی گناه شما این است که وقتی شنیدید، همانطور که در مورد خودتان اگر اتفاق می افتاد می گفتید این دروغ بزرگی است، در مورد همسر رسول خدا هم باید همین را می گفتید. «لَوْ لَأِذٍ جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةٍ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ * وَلَوْ لَأِذٍ فَضَّلُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتَهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ». چرا آن وقتی که بحث از چهار شاهد مطرح شد و اینها این شهدا را

نیاوردند و دروغ آنها آشکار شد، کاری نکردید. بعد می‌فرماید کأن قدردان باشید و خدا را شکر کنید که اگر فضل و رحمت الهی در دنیا و آخرت شامل شما نمی‌شد، به خاطر این گناهی که کردید، عذاب سختی به شما وارد می‌شد. این مسأله شوخی نیست؛ اگر فضل و رحمت الهی نبود، عذاب عظیم شما را دربرمی‌گرفت. به خاطر همین تهمتی که نسبت به همسر رسول خدا در آن نقش‌آفرینی کردید و نقش‌آفرینی آنها این بوده که این را شنیده‌اند و نقل کردند و پخش کردند.

نکته چهارم: بعد می‌فرماید: «إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ». این دقیقاً روانشناسی منتشرکنندگان تهمت‌هایی است که راجع به دیگران مطرح می‌شود. حالا آن راجع به همسر رسول خدا بود؛ فرق نمی‌کند، راجع به سایرین مؤمنین هم همینطور است. می‌گوید به یاد بیاورید آن هنگامی که این شایعه و تهمت را از زبان یکدیگر می‌گرفتید و با دهان خود سخنی می‌گفتید که به آن یقین نداشتید. به یاد بیاورید که این شایعه را از زبان یکدیگر می‌گرفتید و آن را با دهان خودتان می‌گفتید، در حالی که به آن یقین نداشتید و آن را کوچک می‌شمردید، در حالی که نزد خدا بزرگ است. مثلاً گمان می‌کند من که کاری نکردم بلکه یک چیزی که شنیدم برای دیگری نقل کردم. اینجا خداوند تبارک و تعالی می‌فرماید «و هو عندالله عظیم»، این نه فقط در مورد همسر پیامبر، در رابطه با هرکس عندالله عظیم. «وَأُولَآئِ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ»، چرا آن وقتی که این تهمت را شنیدید، نگفتید که ما حق نداریم به این مطلب زبان باز کنیم و سخن بگوییم و تکلم کنیم؛ چرا نگفتید خدایا تو منزهی؟ این بهتان بزرگ است، این وظیفه هرکسی است که درباره مؤمنان تهمت‌هایی از این قبیل را می‌شنود. وقتی که می‌شنود بگوید سبحان الله؛ این یک قضیه خارجی‌ای نیست که خداوند اینها را شماتت کند و تمام بشود. خداوند متعال در حقیقت یک منشوری برای زندگی مسلمانان در برابر تهمت‌ها بیان می‌کند. یعنی واقعاً وقتی انسان تهمتی را از کسی می‌شنود در برابر دیگران، یک موضع این است که قرآن اینجا فرمود که این را از زبان همدیگر بگیریم، «إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ»، این را از زبان همدیگر بگیریم و به دهان‌هایمان پخش کنیم. این مهم نیست و چیزی نیست، نه، عندالله عظیم؛ کأن می‌خواهد بگوید نه تنها نباید این کار را کرد، بلکه ما اتفاقاً هر چه از این سخنان می‌شنویم بگوییم «سبحان الله و هو بهتان عظیم».

نکته پنجم: «بِعِظْكُمْ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»، خداوند شما را موعظه می‌کند که به هیچ وجه به گرد چنین کاری دوباره برنگردید تا ابد؛ هیچ‌گاه، هرگز گرد این کار نروید. اینکه هرگز چنین کاری را تکرار نکنید، «إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»، اگر مؤمنین هستید این کار را تکرار نکنید.

حالا من می‌خواهم بگویم این فقط مخاطبش آن گروه و آن جماعت نبودند. وقتی می‌گوید «بِعِظْكُمْ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»، آن وقت چطور الان بعضی به خودشان جرأت می‌دهند که درباره همسر رسول خدا چنین مطالبی را بر زبان جاری کند؛ اگر مؤمن هستید گرد این کار نروید. «وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ * إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ»، می‌فرماید: خداوند آیاتش را بر شما بیان می‌کند و او دانا و حکیم است؛ کسانی که دوست دارند زشتی‌ها در میان مردم با ایمان شایع شود، اینها بدانند که در دنیا و آخرت عذاب دردناکی برای آنها مقرر شده و خداوند می‌داند و شما نمی‌دانید. عذاب دردناک در دنیا برای کسی که در وادی تهمت و بهتان به دیگران و مؤمنان و به برادران و خواهران ایمانی خودشان وارد می‌کنند. این خیلی عجیب است.

این داستان افک و ماجرای که پیش آمد و این عتاب و خطاب شدید خداوند متعال نسبت به کسانی که در این داستان نقش آفرینی کردند و به انتشار این تهمت کمک کردند، بسیار مهم است؛ یعنی باید واقعاً این جملات را در خانه‌های خودمان و در منازل خودمان قاب کنیم و بگذاریم و هر روز این را ببینیم و این دهان‌هایمان را کنترل کنیم؛ متأسفانه الان فضای مجازی یک فضایی است که بستر برای این بهتان‌ها و تهمت‌ها فراهم کرده است. البته محاسن هم دارد؛ یعنی فضای مجازی یک فضایی است که در عین حال یکی از ابزارهای نظارت عمومی است، ولی به شرط رعایت چهارچوب‌ها و اخلاق، به دور از دروغ و تهمت. بله، یک کسی یک چیزی منتشر کرد و بعد فهمید دروغ است، می‌گوید این اشتباه بوده است. ولی اینکه به راحتی این مطالب را می‌گوییم و متأسفانه جامعه ما هم به شدت مبتلا به این شده، این یک امری است که نیازمند به تأمل و بازنگری است.

«والحمد لله رب العالمین»